

- ✘ Gemeente**
- ✘ Amsterdam**
- ✘**

Kunstenplan 2017-2020

Inleiding

Amsterdam is een kunst- en cultuurstad van wereldformaat. Vooral vanwege de hoeveelheid creatieve energie, de vele jonge talenten en de oudere meesters, de internationale culturele ambassadeurs en - uiteraard - het grote en veelzijdige aanbod van tentoonstellingen, voorstellingen en festivals. Amsterdam ademt kunst en cultuur. Dat maakt de stad uniek. Daarin is het goed leven en verblijven.

Ook in de komende jaren zal de stad weer bruisen van kunst en cultuur. Aan ambities geen gebrek, zo schrijft de Amsterdamse Kunstraad in 'Zo mooi anders'.¹ Het zijn ambities van musea die hun vleugels uitslaan richting de randen van de stad, van theatergezelschappen die hun eerste stappen over de grens zetten en festivals die nog meer jonge toptalenten op weg willen helpen.

Kunst in Amsterdam is geen dag hetzelfde. Het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) formuleert het zo: Bij een stad in beweging, waar interessante ontwikkelingen elkaar constant opvolgen, past een kunstaanbod dat in beweging is.² Kunstenaars en kunstinstellingen werken continu aan vernieuwing, verdieping en verbreding van het aanbod zonder de voeling met de stad te verliezen. Een mooi voorbeeld daarvan is de wijze waarop de kunst- en cultuursector verantwoordelijkheid neemt voor actuele ontwikkelingen in de stad zoals de komst van vluchtelingen.

Het stimuleren van de verbinding tussen de kunst en de stad, de kunst en het publiek én het creëren van ruimte voor dynamiek en innovatie is cruciaal. Daarom investeert het stadsbestuur in de periode 2017-2020, samen met het AFK, serieus in kunst en cultuur. Dat doen we via de bijdragen aan kunst- en cultuurinstellingen, waarvoor € 7,6 miljoen meer beschikbaar is dan in de vorige Kunstenplanperiode. Daarnaast investeren we ook op vele andere manieren. We stimuleren de spreiding van kunst en cultuur in de stad. We maken de toegankelijkheid van Amsterdam voor kunstenaars en andere creatieven groter met nieuw aanbod van betaalbare ateliers en atelierwoningen en de uitbreiding van het aantal broedplaatsen. We geven scholen meer regie bij cultuureducatie en we vereenvoudigen de financiering ervan. En het internationale kunst- en cultuurbeleid krijgt een nieuwe impuls na de eerste kunst- en cultuurmissie van september 2016 in New York.

Kunstenplan

Het Kunstenplan 2017-2020 is ingrijpend gewijzigd ten opzichte van de voorgaande Kunstenplannen. Met de combinatie van de Amsterdamse Basisinfrastructuur en de voor vier jaar ondersteunde instellingen vanuit het AFK, aangevuld met het cluster cultuureducatie, hebben we een robuust stelsel neergezet. Bovendien is de subsidiëring van individuele instellingen op afstand geplaatst van de politieke arena.

Het college heeft er alle vertrouwen in dat de kunst- en cultuur in de komende periode zich verder zal ontwikkelen en versterken. Het college is verheugd om te zien dat met het heldere advies van de Amsterdamse Kunstraad (AKr) en de zorgvuldige besluitvorming van het AFK een pluriform, hoogwaardig en integraal Kunstenplan tot stand is gekomen. Een

¹ Amsterdamse Kunstraad, Zo mooi anders. Advies ter voorbereiding van het Amsterdamse Kunstenplan 2017-2020, 15 juni 2016. Zie bijlage 1.

² Amsterdams Fonds voor de Kunst, Inleiding Regeling vierjarige subsidies, Kunstenplan 2017-2020, 1 augustus 2016.

Kunstenplan dat nog verder aangevuld zal worden na de besluitvorming van het AFK over de tweejarige subsidies en de projectsubsidies innovatie. De Amsterdammers en onze bezoekers kunnen de komende jaren genieten van een prachtig, vernieuwend en verrassend aanbod kunst en cultuur, in de hele stad.

Leeswijzer

Het Kunstenplan 2017-2020 vormt de uitwerking van het beleidskader Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020. Dat betekent dat het college nu besluit over de subsidies aan de A-Bis-instellingen op basis van het advies van de AKr en kennis neemt van de besluiten van het AFK over de vierjarige subsidies (hoofdstuk 1).

Daarnaast bevat dit document de verdere inhoudelijke uitwerking van het beleid op het gebied van cultuureducatie. Na de vaststelling van de Hoofdlijnen heeft op 12 mei 2016 een mening vormend debat in de commissie Jeugd en Cultuur plaatsgevonden, mede op basis van het rapport 'Cultuureducatie in Amsterdam'.³ Het college legt nu het verdelvoorstel voor subsidies binnen het cluster cultuureducatie voor aan de gemeenteraad.

Op een aantal andere onderdelen van het kunst- en cultuurbeleid worden nieuwe ontwikkelingen sinds de vaststelling van de Hoofdlijnen toegelicht. Daarnaast worden de aangenomen moties en amendementen behandeld evenals de raadsvoorstellen met betrekking tot het kunst- en cultuurbeleid.

³ Zie hoofdstuk 2. Cultuureducatie.

1. Eén Kunstenplan: A-Bis en AFK

Advies Amsterdamse Kunstraad over A-Bis

De Amsterdamse Kunstraad (AKr) heeft de plannen van de A-Bis-instellingen voor de periode 2017-2020 beoordeeld en getoetst aan de criteria zoals vastgesteld door de gemeenteraad. De inhoudelijke adviezen en de adviezen over de verdeling van € 62,2 miljoen (per jaar) over 21 A-Bis-instellingen heeft de AKr gepubliceerd in 'Zo mooi anders'.

De AKr constateert dat de A-Bis-instellingen over het algemeen presteren op hoog artistiek niveau, zich bewust zijn van hun positie in het kunstenveld en verantwoordelijkheid nemen voor de sector (ketenverantwoordelijkheid). Op het vlak van internationalisering en talentontwikkeling leest de AKr veel goede intenties maar weet tegelijkertijd dat de plannen wellicht niet allemaal gerealiseerd kunnen worden als instellingen niet het volledig aangevraagde bedrag ontvangen.

Mede vanwege het belang van internationale netwerken die vanuit de buurten ontstaan en in stand worden gehouden, kiest de AKr ervoor om investeringen in de culturele infrastructuur vooral op plekken buiten het centrum te doen. Dit betekent onder meer een verhoging van de Kunstenplansubsidie voor de vier cultuurhuizen, te weten Tolhuistuin, Bijlmer Parktheater, de Meervaart en Podium Mozaïek.

Reactie college

Het college is van mening dat de AKr een gedegen en adequate analyse heeft gemaakt van de inhoudelijke en zakelijke plannen van de A-Bis-instellingen. Daarom heeft het college besloten om de adviezen van de AKr te volgen en de geadviseerde subsidiebedragen over te nemen (zie bijlage 2). Tevens volgt het college het advies van de AKr om een tussentijdse evaluatie uit te voeren voor het Bimhuis en de Toneelmakerij.⁴ Het college voegt hier de vier cultuurhuizen aan toe vanwege de bijzondere positie van deze instellingen binnen de A-Bis. De tussentijdse evaluatie wordt uitgevoerd door de AKr, mede op basis van de resultaten van de monitoring door Kunst en Cultuur.

De instellingen krijgen na het collegebesluit over de A-Bis-subsidies de gelegenheid om hun aanvragen inclusief de meerjarenbegroting aan te passen aan het definitieve bedrag dat zij in het kader van het Kunstenplan 2017-2020 zullen ontvangen. Ook kan bijstelling nodig zijn op basis van besluitvorming door het Fonds Podiumkunsten en het Rijk (Basisinfrastructuur). Alleen als de aangepaste plannen wezenlijk afwijken van de oorspronkelijke plannen, kan het college besluiten deze opnieuw voor advies aan de AKr voor te leggen.

Met de AKr wil het college benadrukken dat de samenstelling van de A-Bis niet statisch is. In de aanloop naar een volgende Kunstenplanperiode is het mogelijk dat op basis van nieuwe afwegingen aan de A-Bis instellingen worden toegevoegd of dat instellingen niet langer in aanmerking komen voor dit onderdeel van het Kunstenplan.

Aanbevelingen AKr

Naast de adviezen over de plannen van de A-Bis-instellingen, heeft de AKr ook een aantal algemene aanbevelingen gedaan.⁵

⁴ Amsterdamse Kunstraad, Zo mooi anders, 2016, p. 21.

⁵ Amsterdamse Kunstraad, Zo mooi anders, 2016, p. 22-23.

De AKr vindt dat elke A-Bis-instelling moet streven naar een divers publiek en een diverse samenstelling van het personeel, ook zichtbaar op het podium. Zoals in de Hoofdpijnen staat vermeld, hecht ook het gemeentebestuur aan culturele diversiteit in de kunst- en cultuursector. In de monitorgesprekken met de A-Bis-instellingen zal Kunst en Cultuur dit onderwerp daarom als vast besprekspunt meenemen. Waar nodig wordt van deze instellingen gevraagd in de komende periode op het gebied van culturele diversiteit substantiële stappen te zetten.

Ook het AFK vraagt expliciet aandacht voor culturele diversiteit. In de meeste disciplines merken de beoordelingscommissies op dat de culturele diversiteit van publiek, personeel en bestuur tegenvalt, evenals de inspanningen om daar verandering in te brengen.

Ten aanzien van cultuureducatie adviseert de AKr aan elke A-Bis-instelling gedurende het komende Kunstenplan een visie te ontwikkelen op educatie. Zoals verwoord in de Hoofdpijnen, verwacht het gemeentebestuur van de A-Bis-instellingen een bijdrage aan cultuureducatie en/of talentontwikkeling. Hoewel de AKr naast genoemd advies ook aangeeft dat van instellingen niet gevraagd wordt om het hele spectrum van cultuureducatie en talentontwikkeling te bestrijken, is het opvallend dat de raad in een aantal adviezen over individuele instellingen stelt dat zij zich sterker op cultuureducatie moeten richten, naast de activiteiten op het gebied van talentontwikkeling. Het college neemt deze adviezen over de betreffende instellingen niet over en houdt vast aan het uitgangspunt van de Hoofdpijnen. Dat betekent dat A-Bis-instellingen cultuureducatie ook mogen organiseren binnen de keten zoals het Concertgebouworkest dat doet in samenwerking met het NedPhO.

De AKr pleit voor een betere balans in de samenstelling van de Raden van Toezicht en voor de benoeming van meer uitvoerende kunstenaars. In brede zin zal het college in de komende periode scherper kijken naar *cultural governance*. Ook het AFK en de Raad voor Cultuur vragen meer aandacht voor dit onderwerp. In het huidige Kunstenplan hanteert het college het principe 'pas toe of leg uit' maar dit blijkt in de praktijk niet altijd goed te werken. Het college zal daarom de afspraken over *governance* in de subsidiebeschikkingen aanscherpen.

De AKr meent dat er alle aanleiding is om een stadsbreed publieksonderzoek op te zetten samen met de sector. Het college vindt dit voorstel interessant en wil dit graag nader bekijken in relatie tot een aantal andere (lopende) onderzoeken (door onder meer Onderzoek, Informatie en Statistiek en Amsterdam Marketing), de volgende editie van de gemeentelijke Cultuurmonitor en de voorbereidingen van de komende Verkenning door de AKr.

De AKr doet een klemmend beroep op het gemeentebestuur om de cultuursubsidies van 2017 weer mee te laten lopen met de prijsindexatie. Nadat een aantal jaar de nullijn is gehanteerd, heeft het college in de voorjaarsnota 2016 aangegeven als uitgangspunt te willen hanteren dat loon- en prijsontwikkelingen structureel onderdeel moeten zijn van de begroting. In de begroting 2017 stelt het college voor om alle subsidies 2017 nominaal te verhogen met 0,87%.

Als apart aandachtspunt noemt de AKr de krappe sponsormarkt en het in Nederland nog niet goed van de grond gekomen mecenaat. Om instellingen op dit punt te helpen zet het gemeentebestuur in de periode 2017-2020 in op het verbinden van de cultuursector met het Amsterdamse bedrijfsleven. Dat gebeurt onder meer in de bijeenkomsten van de Amsterdam Salon (een initiatief van het Expatcenter en amsterdam inbusiness) en de events die het Expatcenter en Kunst en Cultuur organiseren in het kader van bijvoorbeeld het Holland Festival of het Amsterdam Art Weekend. Het AFK is van plan een speciaal matchingsfonds in te stellen (zie p. 8).

Speciale aandacht voor de Collectie Amsterdam

Binnen de A-Bis hebben het Amsterdam Museum en het Stedelijk Museum Amsterdam de verantwoordelijkheid voor het beheer en de ontsluiting van een groot deel van de Collectie Amsterdam. In dit licht is de AKr positief over de digitale strategie - inclusief digitale ontsluiting van de collectie - van het Stedelijk Museum en over het streven van dit museum om meer bruikleenaanvragen te honoreren. Ten aanzien van het Amsterdam Museum mist de AKr een visie van het museum op commerciële verhuur van onder meer collectiestukken.

Ook de gemeenteraad vraagt aandacht voor de zichtbaarheid en de mobiliteit van de Collectie Amsterdam. De raad heeft het college verzocht om een plan voor de digitale ontsluiting van de Collectie Amsterdam via één website en/of portal voor te leggen.⁶ In oktober 2016 zal de portal Collectie Amsterdam op de gemeentelijk website gereed zijn. Vanaf deze plek kunnen de digitaal ontsloten onderdelen van de Collectie Amsterdam direct geraadpleegd worden. Het gaat daarbij om kunstwerken in de collecties van het Amsterdam Museum, het Stedelijk Museum Amsterdam, het Rijksmuseum, het Stadsarchief en de gemeentelijke archeologiecollectie. Het Amsterdam Museum heeft inmiddels nagenoeg de gehele collectie digitaal ontsloten. Het Stedelijk Museum heeft een deel van de collectie ontsloten en werkt aan de uitbreiding daarvan. De auteursrechtelijke wetgeving (bescherming tot 70 jaar na overlijden van de maker) is daarbij een grote uitdaging.

De gemeenteraad heeft het college tevens verzocht in overleg met het Stedelijk Museum Amsterdam en het Amsterdam Museum een concreet plan inzake commerciële bruikleen van de Collectie Amsterdam aan bedrijven, instellingen en openbare gebouwen op te stellen.⁷ In de komende kunstenplanperiode zullen het Stedelijk Museum Amsterdam en het Amsterdam Museum concrete stappen zetten om commerciële bruiklenen makkelijker te maken. Het Stedelijk Museum heeft in zijn plannen voor de periode 2017-2020 aangekondigd de collectie te waarderen. Per object wordt materiaal-technisch en kunst- en cultuurhistorisch onderzoek gedaan om de relevantie te bepalen. Het Amsterdam Museum voert zogenaamde kunstschouwen uit met verzamelaars en deskundigen om specifieke collectieonderdelen te onderzoeken en te waarderen. De verwachting is dat na de collectiewaardering beide musea ruimhartiger kunnen beslissen over bruiklenen aan externe partijen die niet voldoen aan alle officiële museale beheerstandaarden.

Om commerciële bruikleen verder te vergemakkelijken worden in de nieuwe collectiebeheerovereenkomsten die de gemeente met het Stedelijk Museum Amsterdam

⁶ Motie van de raadsleden Toonk en Ruigrok inzake de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 (Digitale Ontsluiting Collectie Amsterdam), 25 november 2015.

⁷ Motie van de raadsleden Toonk en Ruigrok inzake Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 (Commerciële Bruikleen Collectie Amsterdam), 25 november 2015.

en het Amsterdam Museum naar verwachting voor de zomer van 2017 zal afsluiten, passages opgenomen om commerciële bruikleen mogelijk te maken.

Tenslotte heeft de gemeenteraad het college gevraagd in gesprek te gaan met in Amsterdam gevestigde musea om museumdepots incidenteel open te stellen voor bezoekers.⁸ In de depots van het Amsterdam Museum wordt een deel van de Collectie Amsterdam bewaard. Onderzoekers en particulieren kunnen deze depots op afspraak bezoeken. Ook voor een bezoek aan het depot van het Stedelijk Museum Amsterdam kan een afspraak gemaakt worden ten behoeve van onder meer wetenschappelijk onderzoek, educatie en voorbereiding van tentoonstellingen en bruikleenverkeer.

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Na een intensief en zorgvuldig beoordelingstraject heeft het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) besloten over de aanvragen voor vierjarige subsidies en daarmee over een belangrijk en onmisbaar deel van het Kunstenplan. Het fonds heeft € 21,4 miljoen (per jaar) verdeeld over 130 instellingen (zie bijlage 3). Het college is van mening dat met de toekenning van deze subsidies door het AFK een hoogwaardig en veelzijdig aanbod van kunst en cultuur mogelijk is gemaakt voor een breed publiek. Het fonds heeft een goede balans gevonden tussen gevestigde en relatief nieuwe instellingen en ondersteunt zowel het experiment als bewezen kwaliteit, binnen alle disciplines en in alle stadsdelen.

Nieuwe subsidie-instrumenten Kunstenplan

In februari 2017 maakt het AFK de toekenningen van de tweejarige subsidie in het kader van het Kunstenplan bekend. Dit nieuwe instrument is bedoeld om de dynamiek en doorstroom in de Amsterdamse kunst- en cultuursector te bevorderen. De regeling voor tweejarige subsidies stelt relatief jonge kunst- en cultuurorganisaties in staat om hun activiteiten te versterken en zich verder te professionaliseren op artistiek en zakelijk vlak en op het gebied van publieksbereik.

Bij het opstellen van deze nieuwe regeling heeft het AFK de uitkomsten betrokken van de Pilot Cultureel Ondernemerschap, die het fonds in 2015 heeft opgezet in het kader van het raadsinitiatief Fonds Cultureel Ondernemerschap⁹.

Een ander nieuw instrument van het AFK in het kader van het Kunstenplan betreft de innovatiesubsidie, beschikbaar voor de vierjarig door het AFK gesubsidieerde instellingen en de vier cultuurhuizen in de A-Bis. De projectsubsidie voor innovatie geeft instellingen financiële ruimte om te experimenteren met nieuwe ontwikkelingen die voor hun eigen toekomst en die van de sector van belang zijn. Vanaf begin 2017 kan doorlopend aangevraagd worden voor deze regeling.

Nieuwe positie AFK

Met de nieuwe taken in het kader van het Kunstenplan is het AFK uitgegroeid tot een breed, grootstedelijk fonds dat zich richt op het complete palet van kunst en cultuur: van amateurkunst en opkomend talent tot kunstenaars en culturele instellingen die landelijk en internationaal in de top meedraaien. De combinatie van meerjarige regelingen en

⁸ Motie van het raadslid Duijndam inzake Voorjaarsnota 2016 (Open het depot), 13/14 juli 2016.

⁹ Initiatiefvoorstel van raadslid Toonk inzake het Fonds Stimulering Cultureel Ondernemerschap, september 2014.

projectsubsidies maakt het voor het fonds mogelijk om vanuit een integrale visie te investeren in kunst en cultuur en meer ruimte te creëren voor dynamiek, flexibiliteit en innovatie binnen de sector.

In de periode 2017-2020 zet het AFK, in lijn met de stedelijke ambities, onder meer in op het stimuleren van culturele activiteiten die aansluiten bij een meer gemengd publiek, de spreiding van kunst en cultuur over de hele stad, en het bevorderen van onderlinge samenwerking en uitwisseling in de sector.

Naast de verschillende subsidieregelingen geeft het fonds ook op andere manieren vorm aan de uitvoering van het Amsterdamse kunst- en cultuurbeleid. Zo zal het AFK in de komende periode met een gericht programma de ontwikkeling van zakelijk leiders met een eigentijdse creatieve visie op het vak stimuleren. Het fonds zal onderzoeken of het lokale platform Fonds voor Oost, gericht op buurtinitiatieven, ook in andere stadsdelen kan worden opgezet. Om de fondsenwervingscapaciteit van kleinere kunst- en cultuurinstellingen en initiatieven te vergroten, wil het AFK in samenwerking met het crowdfundingplatform voordekunst.nl een matchingsfonds¹⁰ instellen.

Eind 2016 zal het AFK het complete beleidsplan 2017-2020 en financiële uitwerking voorleggen aan het college. Daarin is ook uitgewerkt hoe het verzoek van de gemeenteraad om Amsterdammers als zelfstandige kunstliefhebbers bij de adviescommissies te betrekken,¹¹ zijn beslag krijgt.

Het Evenementenfonds

De richtlijnen ten aanzien van aanvragen bij het Evenementenfonds worden gecontinueerd. Dat betekent dat instellingen die zijn opgenomen in het Kunstenplan 2017-2020 en meer dan € 130.000 per jaar ontvangen, geen aanvraag kunnen indienen bij het Evenementenfonds van de gemeente Amsterdam. Instellingen die minder dan € 130.000 per jaar ontvangen in het Kunstenplan kunnen wel een aanvraag indienen.

Momenteel vindt herijking plaats van het beleid van het Evenementenfonds. Mogelijk heeft dit gevolgen voor de richtlijnen met betrekking tot Kunstenplaninstellingen.

¹⁰ Naar aanleiding van het verzoek van raadslid Van den Heuvel.

¹¹ Motie van het raadslid Duijndam inzake de Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 (de kunstliefhebber aan het woord), 25 november 2015.

2. Cultuureducatie

Het gemeentebestuur zet een belangrijke koerswijziging in als het gaat om cultuureducatie en kiest daarbij voor de volgende centrale doelstellingen:

1. meer regie bij scholen;
2. verbreding van het Basispakket Kunst- en Cultuureducatie;
3. vereenvoudiging van de financieringssystematiek; en
4. meer transparantie over bestedingen en bereikcijfers.¹²

Om deze doelstellingen te kunnen realiseren, wordt binnen de gemeente intensief samengewerkt tussen Kunst en Cultuur en Onderwijs. Met het oog op de vraag hoe de behoefte van scholen en het aanbod van kunst- en cultuurinstellingen beter op elkaar afgestemd kunnen worden, heeft de gemeente extern advies ingewonnen.¹³ Dit advies ondersteunt de visie van het gemeentebestuur en daarmee de wens om versneld een transitie in gang te zetten naar meer regie en eigenaarschap van scholen over cultuureducatie.

Het college wil nieuwe afspraken maken met de schoolbesturen die het convenant Basispakket Kunst- en Cultuureducatie (2013-2023) hebben ondertekend. Ter voorbereiding op deze nieuwe afspraken worden de wensen geïnventariseerd van de schoolbesturen ten aanzien van de beoogde transitie naar meer regie en de vereenvoudiging van de financiering. Bovendien wordt de evaluatie van het convenant, die na vijf jaar was gepland, naar voren gehaald. Deze brede evaluatie zal al in 2017 van start gaan onder regie van Kunst en Cultuur en Onderwijs. Bij de evaluatie worden actief betrokken het overleg van Amsterdamse Culturele Instellingen (ACI), de Amsterdamse Kunstraad, de Kwaliteitsraad voor het Basispakket Kunst- en Cultuureducatie en de instellingen in het cluster cultuureducatie. De stadsdelen Noord en Zuidoost, die eveneens taken uitvoeren in het kader van het Basispakket, worden hier ook bij betrokken. De nieuwe afspraken met de schoolbesturen zullen in werking treden in het schooljaar 2018-2019.

Verbreding en verdieping van het aanbod cultuureducatie

Het rapport Cultuureducatie in Amsterdam¹⁴ laat zien dat de kwaliteit van de cultuureducatieprogramma's van Amsterdamse kunst- en cultuurinstellingen onveranderd hoog is en een brede impact kunnen hebben. Ook worden de mogelijkheden geschetst om vanuit kunst en cultuur en onderwijs samen bij te dragen aan vernieuwing van het onderwijs, gericht op de persoonlijke ontwikkeling, kennisvergaring en maatschappelijke vorming. Een vroege kennismaking met cultuureducatie heeft een positief effect op een duurzame connectie met kunst en cultuur.

Het bereik onder scholen en leerlingen is sinds de invoering van het Basispakket Kunst- en Cultuureducatie enorm toegenomen.¹⁵ Hoewel een lichte verschuiving is te zien van

¹² Brief wethouder Ollongren aan de commissie Jeugd en Cultuur over de fasering cultuureducatie d.d. 1 juli 2016.

¹³ Een adviesopdracht, zoals aangekondigd in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020, is verstrekt aan Paul Collard, directeur van Creativity, Culture and Education (GB). Hij was kunstschoon cultuureducatie voor de gemeente Amsterdam in 2010-2011 en publiceerde in dat kader het advies Amsterdam, wereldstandaard voor cultuureducatie (2011). Collard heeft zijn nieuwe advies gepubliceerd in het rapport Cultuureducatie in Amsterdam. Samenhang, kwaliteit en terughoudendheid, 15 april 2016.

¹⁴ Paul Collard, Cultuureducatie in Amsterdam, 15 april 2016.

¹⁵ Mocca, Jaarverslag 2015. Ruim 90% van de 250 scholen past een doorlopende leerlijn muziek toe. In 2019 zal de doelstelling van het convenant, namelijk dat 80% van de scholen twee doorlopende leerlijnen hanteert, zijn gerealiseerd.

activiteiten op locatie naar binnenschools aanbod, blijven ook de bereikcijfers van kunst- en cultuurinstellingen goed.

Voor de effectiviteit van cultuureducatie, zo laat het rapport Cultuureducatie in Amsterdam zien, is het met name belangrijk dat de nieuwsgierigheid van kinderen wordt geprikkeld en de verbeeldingskracht wordt aangesproken. Op deze manier draagt cultuureducatie bij aan de weerbaarheid van kinderen, aan hun vermogen tot samenwerking en discipline.¹⁶ Daarom moeten kunst- en cultuurinstellingen zich niet zonder meer toeleggen op uitbreiding maar wel op verdieping van het aanbod van cultuureducatie (*less but deeper*). De preferente positie van muziek in het Basispakket, door het gratis aanbieden van een vakdocent en coaching, dient opgeheven te worden. Scholen moeten zelf hun discipline en aanbieder kunnen kiezen. De financieringssystematiek, nu nog gebaseerd op gratis diensten, cofinanciering, vouchers en inkoop, moet worden vereenvoudigd.¹⁷

Cultuureducatie met Kwaliteit

Het landelijke programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) wordt in de periode 2017-2020 gecontinueerd. Voor instellingen in Amsterdamse reserveert het Rijk in het kader van CmK jaarlijks een bedrag van € 658.802, dat door de gemeente wordt gematcht met eenzelfde bedrag via de deelnemende instellingen.

In de periode 2013-2016 lag het zwaartepunt van de invulling van het programma CmK bij muziek. Aslan Muziekcentrum en het Leerorkest ontvingen in deze periode een jaarlijkse bijdrage ten behoeve van verdieping van de doorgaande leerlijnen en voor deskundigheidsbevordering.

Het gemeentebestuur wil de invulling van CmK in de periode 2017-2020 in het kader stellen van de transitie naar een grotere regierol bij scholen en verbreding van het Basispakket. Dit sluit goed aan bij de doelstellingen van CmK voor de periode 2017-2020, te weten:

1. verdieping van doorgaande leerlijnen en verankering in het curriculum;
2. deskundigheidsbevordering van docenten en educatief medewerkers in samenwerking met opleidingsinstellingen;
3. stimuleren van samenwerking tussen scholen en de sociale en culturele omgeving.

In periode 2017-2020 zal ruim twee derde van het budget van CmK worden besteed aan andere disciplines dan muziek en vooral naar scholen gaan om programma's te ontwikkelen samen met kunst- en cultuurinstellingen.

Cluster cultuureducatie

Bij de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 heeft het gemeentebestuur besloten tot de inrichting van het cluster cultuureducatie, bestaande uit zeven instellingen, te weten: Muziekschool Amsterdam, Aslan Muziekcentrum, het Leerorkest, Koninklijk Concertgebouw, Muziekschool Amsterdam Noord, Mocca en Voucherbeheer / Cultuur+Ondernemen. Het zijn instellingen die (grotendeels gratis) dienstverlenende activiteiten voor het onderwijs uitvoeren op verzoek van de gemeente.

Voor de periode 2017-2020 is voor de instellingen in het cluster cultuureducatie in totaal een bedrag van € 8.239.085 beschikbaar.¹⁸

¹⁶ Paul Collard, Cultuureducatie in Amsterdam, p. 3.

¹⁷ Idem p. 21.

¹⁸ Dit bedrag is inclusief de reserve Cultureel Beleggen.

De aanvragen zijn door de gemeente getoetst aan de uitgangspunten in de Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 en de inrichtingseisen voor het cluster cultuureducatie. De aanvragen van Muziekschool Amsterdam, Aslan Muziekcentrum en het Leerorkest zijn wat betreft het onderdeel buitenschoolse cultuureducatie afgestemd met het AFK. In bijlage 4 is het verdeelvoorstel en de onderbouwing opgenomen.

Alle instellingen in het cluster cultuureducatie zijn geïnformeerd over de planning van de evaluatie van het convenant Basispakket Kunst- en Cultuureducatie en de mogelijke gevolgen die deze evaluatie kan hebben voor de wijze en de hoogte van financiering van het cluster in de tweede helft van de komende periode (2019-2020).

Muziekaanbieders in het cluster cultuureducatie

De invoering van het Basispakket Kunst- en Cultuureducatie is op het onderdeel muziek zeer succesvol. Inmiddels worden meer scholen bereikt dan de aanvankelijk geraamde 80%. In de periode 2017-2020 zal circa 90% van de 250 scholen voor primair en speciaal onderwijs gebruik maken van de gratis vakdocent muziek en krijgen 180 scholen gratis training en coaching. Muziekschool Amsterdam en Aslan Muziekcentrum zullen extra subsidie ontvangen om aan deze vraag te kunnen voldoen. Voor Muziekschool Amsterdam geldt dit ook voor het speciaal onderwijs, dat vanwege de kleinere groepen tweemaal zoveel kost. De coaching en trainingsactiviteiten van het Koninklijk Concertgebouw en Muziekschool Amsterdam Noord worden gecontinueerd. Het Koninklijk Concertgebouw faciliteert ook de scholen die met een andere aanbieder voor coaching, met name Aslan Muziekcentrum, willen werken.

Naar aanleiding van het amendement over het aanbod en de betaalbaarheid van cultuureducatie¹⁹ zijn de Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 aangepast. Daarmee is voor de nieuwe periode het streven vastgelegd om het aanbod van na- en buitenschoolse kunst- en cultuureducatie te vergroten en tevens de betaalbaarheid van de buitenschoolse educatie te verbeteren voor alle inkomensgroepen. Aslan Muziekcentrum en het Leerorkest dragen bij aan de gewenste uitbreiding door nieuw naschools en buitenschools aanbod te ontwikkelen. Beide instellingen ontvangen in 2016 en 2017 subsidie vanuit de tijdelijke regeling Stimulering buitenschoolse cultuureducatie (inclusief pilot) in het kader van het Aanvalsplan Armoede. Om deze activiteiten voor de hele periode financieel te borgen, wordt hiervoor extra subsidie toegekend. Muziekschool Amsterdam richt zich in de periode 2017-2020 op het betaalbaar houden van het aanbod voor de middeninkomens. De extra kosten hiervoor worden gedeeltelijk vergoed.

Mocca en Voucherbeheer

Mocca, het onafhankelijke expertisecentrum voor cultuureducatie, is in de afgelopen periode een belangrijke partner geweest voor het onderwijs. De rol van Mocca richting de kunst- en cultuurinstellingen kwam in de ogen van deze instellingen minder goed uit de verf. Mocca heeft zich de kritiek aangetrokken en zet daarom in op vernieuwing. Kunst en Cultuur heeft samen met Mocca scherp gekeken naar de taken in het licht van de behoefte aan een volwaardige verbindende schakel tussen de onderwijsinstellingen en de kunst- en cultuurinstellingen.

In de komende periode zullen de accountmanagers van Mocca zich in gelijke mate op scholen en kunst- en cultuurinstellingen richten. De vakspecifieke taak van de disciplinedeskundigen wordt opgenomen in de bredere adviestaak van de

¹⁹ Amendement van het raadslid Shahsavari-Jansen inzake de Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2017-2020, (vergroten aanbod en verbeteren betaalbaarheid buitenschoolse cultuureducatie), d.d. 25 november 2015.

accountmanagers:²⁰ zo nodig wordt extra vakspecifieke expertise ingehuurd. De kern van de activiteiten van Mocca wordt het faciliteren van de samenwerking tussen scholen en (clusters van) culturele instellingen, zodat zij gezamenlijk (in dialoog) programma's kunnen ontwikkelen. Scholen ontvangen via Mocca budget²¹ dat besteed kan worden bij een culturele partner. Dit versterkt de regierol van scholen bij de invulling van de programma's. Daarbij is de aandacht vooral gericht op andere disciplines dan muziek, zoals cultureel erfgoed, beeldende kunst, dans, theater, film, literatuur en interdisciplinaire kunst. Zo komt een breder en passender aanbod direct beschikbaar voor scholen.

Naast de kernactiviteiten richt Mocca zich op deskundigheidsbevordering van groepsleerkrachten en educatief medewerkers van kunst- en cultuurinstellingen. Mocca werkt hiervoor samen met onder meer kunstvakopleidingen en (universitaire) pabo's. Samen met het ACI zal Mocca handreikingen voor kwaliteitsbeoordeling ontwikkelen zodat scholen en culturele instellingen de evaluatie van cultuureducatieprogramma's zelf kunnen uitvoeren. Hierbinnen zal ook plaats zijn voor de stem van kinderen en jongeren.

Mocca coördineert het gratis vervoer naar culturele instellingen. Met ingang van 2016 is het aantal ritten uitgebreid van 6 naar 8 ritten per leerling gedurende de schoolperiode. Een pilotproject wordt uitgevoerd om het vervoer op beperkte schaal uit te breiden naar culturele instellingen in de Metropool Regio Amsterdam.

In samenwerking met Voucherbeheer / Cultuur+Ondernemen tenslotte, stelt Mocca alle kwantitatieve en kwalitatieve gegevens over cultuureducatie via een digitaal platform beschikbaar. Het gaat daarbij onder meer om gegevens over de bestedingen en de inzet van de vouchers, de ritten en de bestemmingen van de cultuurbus en -boot en informatie over de cultuurvisies van scholen.

Voucherbeheer zal de faciliteiten van de database uitbreiden. Conform het voorstel in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 wordt het bedrag per leerling verhoogd van € 20 naar € 22. Het extra bedrag wordt vooralsnog niet geormerkt voor bezoek op locatie. Het vouchersysteem wordt in 2017 aangepast om het toekomstig oormerken van vouchers mogelijk te maken en de transitie naar een andere financieringssysteem voor te bereiden. Het vouchersysteem wordt meegenomen in de brede evaluatie.

Buitenschoolse cultuureducatie

In het kader van het Aanvalsplan Armoede 2014-2018 zijn verschillende kunst- en cultuurinstellingen gestart met het ontwikkelen van na- en buitenschools aanbod waarbij minimaal 50% van de deelnemers uit gezinnen komt met een inkomen van 120% van het WSM (Wettelijk Sociaal Minimum). Naast Aslan Muziekcentrum (West en Nieuw-West) en het Leerorkest (Zuidoost) zijn dit The Beach (Nieuw-West), de Jeugdtheaterschool Zuidoost en de Stichting Tamino voor het speciaal onderwijs. De culturele instellingen ontvangen maximaal € 50.000 en hebben zicht op verlenging met een jaar voor eenzelfde bedrag. Voor 2017-2018 kunnen nog maximaal 9 nieuwe projecten van culturele aanbieders aan de regeling Stimulering buitenschoolse cultuureducatie deelnemen. Zij werken nauw samen met het Jongerencultuurfonds Amsterdam, dat de leselden vergoedt. Het aantal aanvragen bij het Jongerencultuurfonds steeg van 800 in 2014 naar 1200 in 2015. In 2015 werden 1056 aanvragen gehonoreerd. Deze stijgende lijn zet zich door in 2016.

²⁰ Paul Collard, Cultuureducatie in Amsterdam, p. 20, aanbevelingen.

²¹ Vanuit de middelen van Cultuureducatie met Kwaliteit.

Openbare Bibliotheek Amsterdam

De Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) ondersteunt kinderen en jongeren bij het ontwikkelen van digitale en technische creativiteit, de vaardigheden van de 21^e eeuw. Samen met Waag Society / Fablab en Pakhuis de Zwijger en in nauw overleg met de gemeente wil de OBA in verschillende wijken in de stad het educatieve programma 'Amsterdam 021: maak je toekomst' organiseren.

Cultuurparticipatie

Sinds 2015 is Amsterdam aangesloten bij het netwerk van Age Friendly Cities van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Mede in dit kader ontwikkelt de gemeente een integrale werkwijze voor het verbeteren van de stad voor en met ouderen. Actieve cultuurparticipatie door ouderen draagt bij aan hun levenskwaliteit, de ontwikkeling van hun culturele competenties en gaat sociale isolatie tegen. De gemeente zet zich in om de cultuurparticipatie door ouderen te versterken, samen met lokale partners in cultuur, welzijn en zorg. De Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) is hierbij een belangrijke partner.

Amsterdam is een van vijf pilot-steden die in 2016 en 2017 deelnemen aan het programma 'Lang Leve Kunst: op weg naar Age Friendly Cities' van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan het verzoek van de gemeenteraad om cultuurparticipatie door ouderen te bevorderen.²² In 2017 wordt de deelname aan deze pilot met een jaar verlengd. In dit jaar zal de gemeente de impact van cultuurparticipatie op ouderen onderzoeken en tevens een inventarisatie maken van het huidige aanbod van kunst- en cultuurinstellingen voor ouderen.

De GGD zal in het kader van het gemeentelijke programma 'Oudervriendelijke stad' samen met Kunst en Cultuur de wensen van ouderen- en cliëntenorganisaties ten aanzien van cultuurparticipatie in kaart brengen. Op basis hiervan stelt het college een actieplan op dat eind 2016 aan de raad wordt voorgelegd.

²² Motie van de raadsleden Shahsavari-Jansen en Van Soest inzake de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 (Cultuurparticipatie door ouderen), 25 november 2015.

3. Meerpolige stad

Focus op de hele stad

Voor de periode 2017-2020 kiest het stadsbestuur voor een integrale stedelijke visie op kunst en cultuur, waarbij het bereiken van de hele stad het uitgangspunt is en ook het perspectief van de Metropoolregio Amsterdam een rol speelt. Het streven is om kunst en cultuur als vast onderdeel op te nemen in de gebiedsplannen en gebiedsagenda's, en vroegtijdig te betrekken bij de uitwerking van de ontwikkelstrategie Koers 2025.

De AKr ziet dat een aantal A-Bis-instellingen een actief marketingbeleid heeft gericht op bewoners buiten het centrum. Daarmee wordt de samenstelling van het kunstpubliek verbreed en tevens de spreiding van culturele activiteiten in de stad bevorderd. Ook het AFK constateert dat steeds meer instellingen zich als doel stellen de hele stad te bereiken.

Veel Kunstenplaninstellingen, waaronder bijna alle A-Bis-instellingen geven in hun plannen aan dat zij (gaan) samenwerken met een of meer cultuurhuizen. De AKr verwacht dat de cultuurhuizen openstaan voor initiatieven van andere instellingen maar dat zij binnen deze samenwerkingen de regie voeren.

De cultuurhuizen hebben in 2016 met een eenmalige, aanvullende subsidie de mogelijkheid gekregen om een herstelplan uit te voeren. Na het herstel moeten deze instellingen, die een bijzondere positie hebben in de A-Bis, in staat zijn om het Kunstenplan 2017-2020 vanuit een financieel gezonde beginsituatie te starten. De uitkomsten van de intensievere monitoring van de cultuurhuizen en een nader onderzoek naar de bedrijfsvoering bij de Tolhuistuin en Podium Mozaïek worden meegenomen bij de herziene aanvragen voor het nieuwe Kunstenplan.

Gebiedsgebonden kunst- en cultuuractiviteiten

Kunst- en cultuuractiviteiten gericht op buurten en gebieden zijn van grote waarde voor het lokale culturele klimaat en voor het leefklimaat in het algemeen. Deze activiteiten bieden de gelegenheid aan buurtbewoners om kennis te maken met kunst en cultuur en dragen bij aan de versterking van sociale en maatschappelijke verbindingen.

Daarom heeft het college in overleg met de stadsdelen de stedelijke subsidieregeling Gebiedsgebonden kunst- en cultuuractiviteiten opgesteld. De regeling wordt uitgevoerd door de stadsdelen die hierbij elk op hun eigen manier voor een specifieke uitwerking kiezen. Op deze manier is maatwerk mogelijk met aandacht voor zowel de ontwikkelingen, opgaven en kansen van een gebied, het profiel of eigen karakter van een gebied, en meer algemene kenmerken zoals de bevolkingssamenstelling.

Stad in balans: sturen van bezoekersstromen

Om de druk op de openbare ruimte op locaties zoals het Museumplein, het Leidseplein en de Dam te verlagen, worden de bezoekersstromen naar andere delen van de stad en naar locaties buiten de stad gestimuleerd. Kunst en Cultuur kijkt samen met kunstinstellingen en Amsterdam Marketing naar manieren om het culturele aanbod buiten het centrum beter te ontsluiten en te ontwikkelen. In de reeds gestarte buurtencampagne van Amsterdam Marketing is veel aandacht voor het aanbod van kunst en cultuur.

De samenwerkende musea bereiden samen met Amsterdam Marketing een experiment voor met het publiceren van wachttijden voor musea op de website van iamsterdam. Bezoekers kunnen op deze manier zien hoe lang de wachtrijen zijn bij de grote publiekstrekkingen en welke musea op dat moment geen wachtrij kennen.

Ook binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is het sturen van bezoekersstromen een belangrijk thema. Daarom starten Kunst en Cultuur (vanuit de werkgroep Cultuurimpuls MRA) en Amsterdam Marketing een innovatietraject.²³ Dit traject is gericht op een uitgebreide en gebruikersvriendelijke online cultuuragenda voor de MRA op de website iamsterdam.nl, bedoeld voor bewoners en (nationale en internationale) bezoekers. Met behulp van digitale *gidstools* worden bezoekers gestimuleerd kennis te nemen van een breder kunst- en cultuuraanbod.

Stad in balans: musea aan de rand van de stad

Bij de verdere ontwikkeling van de meerpolige stad kunnen nieuwe culturele iconen een belangrijke rol spelen. In dit licht heeft de gemeenteraad het college gevraagd de mogelijkheden te onderzoeken van de vestiging van nieuwe of bestaande (top)musea of dependances van Amsterdamse musea aan de rand van de stad.²⁴ In de hernieuwing van het coalitieakkoord van Amsterdam voor de periode 2014-2018, 'Amsterdam blijft van iedereen', is al een onderzoek aangekondigd naar een nieuw museum aan de rand van de stad. Een museum met een grote aantrekkingskracht zodat de culturele bezoekersstroom in de stad gedeeltelijk verlegd kan worden. Met de stadsdelen en met projectbureau Zuidas is gesproken over mogelijke locaties en geschikte (internationale) partners. Musea zoals het Stedelijk Museum Amsterdam, het Amsterdam Museum en Foam hebben concrete plannen voor meer spreiding en/of het inrichten van dependances in anderen delen van de stad.

Op korte termijn wordt een aantal nieuwe projecten gerealiseerd buiten het centrum van de stad. De samenwerking tussen Filmtheater Rialto en de Vrije Universiteit zal resulteren in Rialto VU Campus. Aan de Sloterpas wordt het Van Eesterenpaviljoen geopend en realiseert de Meervaart een uitbreiding van het gebouw om ruimte te bieden aan het dansgezelschap ICK. Aan het Buikslotermeerplein in Noord wordt een multiplex-bioscoop gebouwd.

Stad in balans: openingstijden musea

De gemeenteraad heeft het college gevraagd samen met Amsterdamse musea de mogelijkheden te onderzoeken om geregeld avondopenstellingen bedoeld voor Amsterdammers te organiseren²⁵ en zo mogelijk exclusief en gratis voor deze doelgroep.²⁶ Volgens de raad ervaren veel Amsterdammers de drukte bij musea als drempel voor een bezoek en kan een verruiming van openingstijden bijdragen aan een betere spreiding van bezoekers.

²³ Hierbij wordt ook samengewerkt met het CTO Office, de Amsterdam Economic Board en Amsterdam Smart City.

²⁴ Motie van de raadsleden Toonk en Ruigrok inzake Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 (Topmusea), 25 november 2015. Motie van het raadslid Duijndam inzake de Voorjaarsnota 2016 (Musea aan de rand van de stad), 13/14 juli 2016.

²⁵ Motie van de raadsleden Toonk en Ruigrok inzake Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 (De Avonden), 25 november 2015.

²⁶ Motie van het raadslid Duijndam inzake de Voorjaarsnota 2016 (Openstelling voor Amsterdammers), 13/14 juli 2016.

Uit het verkennend onderzoek naar het openingstijdenbeleid van 27 musea en presenterende instellingen in Amsterdam blijkt onder andere dat vier Amsterdamse musea (Van Goghmuseum, Foam, Stedelijk Museum en het Anne Frankhuis) structureel één of meer avonden per week open zijn voor het publiek.²⁷ De meeste andere musea staan in principe open voor ruimere openingstijden, maar kunnen dit met name vanwege de extra kosten niet realiseren. Daarnaast verwachten musea dat avondopenstelling niet zozeer Amsterdammers naar het museum trekt maar vooral bezoekers van buiten de stad. Een nader publieksonderzoek door de musea kan hier meer duidelijkheid over geven. Een aantal musea, zoals de Hermitage, Ons' Lieve Heer Op Solder en de Nieuwe Kerk, heeft in het verleden geëxperimenteerd met avondopenstelling maar heeft dit niet gecontinueerd vanwege de beperkte publieke belangstelling en de relatief hoge kosten. Het Stedelijk Museum geeft aan dat er geen grote markt is voor een avondopenstelling, maar houdt hier toch aan vast als extra service richting het publiek.

Het college concludeert dat uitbreiding van de structurele avondopenstelling door musea niet zonder meer gerealiseerd kan worden en extra kosten met zich meebrengt. Het is aan de musea zelf om de afweging te maken, eventueel na het uitvoeren van nader publieksonderzoek, om te kiezen voor avondopenstelling.

Meer ateliers en broedplaatsen

Vanaf 2017 zet de gemeente in op nieuw aanbod van betaalbare ateliers en atelierwoningen en de realisatie van nieuwe broedplaatsen (tenminste 10.000 m² per jaar). Voor de realisatie van nieuwe atelierwoningen is € 1,1 miljoen beschikbaar. Ook wil de gemeente meer doorstroming in de bestaande voorraad ateliers in bezit bij corporaties en gemeente. Dit biedt ruimte aan met name toptalent dat nu onvoldoende kans maakt op een atelier. Met deze aanpak wil het college de toegankelijkheid van de creatieve stad Amsterdam voor kunstenaars en andere creatieven bevorderen.

Vouchers voor nieuwkomers

De gemeenteraad heeft het college verzocht culturele instellingen te vragen om toegangskarten ter beschikking te stellen en deze om te zetten in vouchers voor nieuwkomers (vluchtelingen, expats, statushouders) in de stad.²⁸

Een groot aantal kunst- en cultuurinstellingen in Amsterdam richt zich met speciale programmering op vluchtelingen en statushouders. Zo organiseert bijvoorbeeld het Amsterdam Museum gratis rondvaarten op de grachten, programmeert het Bijlmer Parktheater theatervoorstellingen voor vluchtelingenkinderen en The Beach betreft vluchtelingen bij actieve workshops. Kunst en Cultuur levert eind 2016 een inventarisatie van de activiteiten die Kunstenplaninstellingen voor vluchtelingen en statushouders organiseren en van de (verdere) mogelijkheden van gratis deelname door deze doelgroep.

In het kader van de Amsterdam Salon worden activiteiten georganiseerd met en door kunst- en cultuurinstellingen voor werknemers uit het internationale bedrijfsleven. Ook het Expatscenter heeft aandacht voor de kennismaking van expats met kunst en cultuur in de stad.

²⁷ Onderzoeksrapport Openstellingsbeleid musea en presenterende culturele instellingen in Amsterdam, juli 2016.

²⁸ Motie van de raadsleden Ernsting en Van den Berg inzake Welkom in Amsterdam, d.d. 25 november 2016.

Kunst in de openbare ruimte

Amsterdam kent een lange traditie als het gaat om het realiseren van kunst in de openbare ruimte. Zo is een brede, unieke collectie van buitenkunst opgebouwd.

Het beheer van de bestaande collectie en het verlenen van opdrachten voor nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte zijn een verantwoordelijkheid van de stadsdelen. Ook een aantal andere onderdelen van de gemeente realiseert kunstwerken, aan bruggen, in tunnels en op metrostations.

Kunst en Cultuur heeft samen met de stadsdelen geconstateerd dat de huidige praktijk ten aanzien van kunst in de openbare ruimte en de uitbreiding van de collectie weinig samenhang kent. Een duidelijke lijn ontbreekt. Daarbij komt dat de toename van het aantal stedelijke ontwikkelingsprojecten in het kader van Koers 2025 vraagt om een gecoördineerde aanpak van de realisatie van nieuwe kunstwerken. Het college zal in de komende periode samen met de stadsdelen en externe opdrachtgevers werken aan een stedelijke visie op kunst in de openbare ruimte die een gestructureerde, integrale aanpak mogelijk maakt.

Bij deze stedelijke visie is het van belang uit te gaan van de buitenkunstcollectie als een *museale* collectie. Vanuit dit idee kan onder meer bepaald worden welke kunstwerken een waardevolle aanvulling zijn op de collectie en op welke locatie(s) deze werken het best tot hun recht komen. Doel is een collectie tot stand te brengen die bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving én ook als separate kunstcollectie kan worden beschouwd. Om dit doel te bereiken zijn een gedegen opdrachtenbeleid, een complete inventarisatie, professionele registratie, publieksvriendelijke informatie en verantwoord onderhoud en beheer nodig. Bij de uitwerking van deze voorwaarden wordt ook de mogelijkheid onderzocht om een stadscurator aan te stellen. In lijn met het raadsinitiatief 'Stadscurator Amsterdam'²⁹ kan deze curator verantwoordelijk worden voor bescherming van bestaande kunst in de openbare ruimte, voor nieuwe vormen van begeleiding bij de totstandkoming van nieuwe werken en voor de promotie van deze kunst.

Over bovengenoemde uitgangspunten voor het beleid en de realisatie van kunst in de openbare ruimte wordt de AKr gevraagd een advies uit te brengen.

De financiering van kunst in de openbare ruimte gebeurt nu per (stadsdeel)project, vaak met cofinanciering door het AFK. Met nieuwe kunstprojecten in ontwikkelgebieden in het verschiep, is een speciaal budget voor kunst in stedelijke vernieuwingsgebieden of andere grootschalige herinrichtingsprojecten nodig. Op basis van de stedelijke visie op kunst in de openbare ruimte werkt het college aan een nieuwe financieringssysteem, uitgaand van de huidige budgetten van de stadsdelen en het AFK en de mogelijkheden binnen relevante gemeentelijke programma's.

Bij projecten met een lange doorlooptijd is ook de vorm van financiering een punt van aandacht. Een stedelijke reservering kan een manier zijn om projecten die over meerdere jaren lopen te bekostigen.

²⁹ Initiatiefvoorstel van het raadslid Ernsting getiteld 'Stadscurator Amsterdam', 27 juni 2016.

4. De wereld als speelveld

Het gemeentebestuur zet in de periode 2017-2020 in op het bevorderen van de internationalisering van de kunst- en cultuursector van onze stad. Dit zal onder meer tot uitdrukking komen in het internationale beleid van de gemeente, dat in 2016 al meer is afgestemd op kunst en cultuur. Ook zullen de A-Bis-instellingen een belangrijke rol spelen als het gaat om internationaal aanbod.

Focus op internationalisering

De AKr signaleert dat in het gehele kunstenveld grote stappen zijn gezet op het gebied van internationalisering. De raad prijst de wijze waarop topinstellingen hun vleugels uitslaan in andere wereldsteden. Ook het AFK herkent in veel aanvragen de internationale ambities en concludeert daarbij dat samenwerking tussen instellingen de sector ook op internationaal niveau aanzienlijk kan versterken.

Aantrekken van internationaal talent

Om de internationaal toonaangevende positie van de Amsterdams als cultuurstad verder te versterken, is het belangrijk (internationaal) talent aan te trekken en vast te houden. De strijd om talent is een wereldwijd fenomeen. Ook de komende jaren zet de gemeente zich samen met het AFK en de kunst- en cultuurinstellingen in voor het stimuleren en faciliteren van internationaal toptalent. De inzet op meer doorstroming in de bestaande voorraad van ateliers biedt ruimte aan met name toptalent dat nu onvoldoende kans maakt op een atelier.³⁰

Het succesvolle talentontwikkelingsprogramma 3Package Deal, een samenwerking tussen het AFK en Bureau Broedplaatsen, wordt verder uitgebreid. Dat betekent ruimte voor meer internationale toptalenten die een jaar lang betaalbare woon- en werkruimte en een ontwikkelbudget ontvangen en begeleid worden door gerenommeerde kunst- en cultuurinstellingen in de stad.

Met het initiatief 'Kunstenaarsvisum voor Amsterdam'³¹ heeft de gemeenteraad het college verzocht met plannen te komen om een kunstenaarsvisum in Amsterdam te introduceren en aan te geven hoe de aanwezigheid van internationale kunstenaars in Amsterdam kan worden bevorderd. Zoals eerder aangekondigd, is het college inmiddels in overleg met het Rijk over versoepeling van de eisen rond de procedure voor de aanvraag van verblijfsvergunningen voor startende ondernemers, waaronder kunstenaars. Dit moet het voor internationale kunstenaars mogelijk maken zich makkelijker in Amsterdam te vestigen. Tevens is - op verzoek van de gemeenteraad - de AKr gevraagd om advies uit te brengen over de realisatie van een kunstenaarsvisum voor Amsterdam. Dit advies wordt half november 2016 verwacht.

Cultuurmissie

Kunst en cultuur vormen een serieuze industrie in onze stad en verdienen dan ook een stevige positie in het internationale beleid van de gemeente. Het is belangrijk dat Amsterdamse kunstinstellingen zichtbaar zijn in het buitenland en dat de stad

³⁰ Herzien atelier- en broedplaatsenbeleid, op 10 februari 2016 vastgesteld door de gemeenteraad.

³¹ Initiatiefvoorstel 'Een kunstenaarsvisum voor Amsterdam' van raadslid Groot Wassink, 20 augustus 2015.

internationaal talent aantrekt. Dat verhoogt het niveau van het kunst- en cultuuraanbod en versterkt de nationale en internationale positie van de Amsterdamse kunstsector.

Begin september 2016 vond de eerste kunst- en cultuurmissie plaats. Meer dan 60 kunst- en cultuurinstellingen uit de metropoolregio Amsterdam spraken in New York met potentiële nieuwe partners, wisselden kennis en ervaring uit en namen deel aan netwerkevenementen. Het programma bestond onder meer uit seminars over cultuureducatie en diversiteit, werksessies over fondsenwerving en innovatie en werkbezoeken aan musea en theaters. Parallel hieraan vond een bootcamp voor startups uit Amsterdam plaats.

De resultaten en uitkomsten van de kunst- en cultuurmissie naar New York³² dienen mede als basis voor de verdere ontwikkeling van het internationale kunst- en cultuurbeleid van Amsterdam inclusief eventuele nieuwe kunst- en cultuurmissies en ontvangsten in Amsterdam.

³² Te vinden via <https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/internationale/>.

5. Cultureel vastgoed

Huurregime

In het kader van de nieuwe gemeentelijke vastgoedstrategie is besloten om voor het onderdeel cultureel vastgoed een andere planning te hanteren. In de periode 2017-2020 blijft het huidige huurregime ten aanzien van het gemeentelijk cultureel vastgoed daarom ongewijzigd. Wel wordt op korte termijn gestart met het berekenen van de kostprijs van alle cultuurpanden die eigendom zijn van de gemeente. Het streven is om eind 2019, voor het vaststellen van de Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2021-2024, nieuwe huurafspraken te maken op basis van het gemeentelijk vastgoedbeleid. Dit betekent dat voordat instellingen hun aanvraag indienen voor het Kunstenplan 2021-2024 de nieuwe huurovereenkomsten gereed moeten zijn. Deze overeenkomsten zullen parallel lopen aan deze Kunstenplanperiode.

Verduurzaming

Zoals opgenomen in de Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 zet het gemeentebestuur zich in voor de verduurzaming van cultuurpanden. Dit gebeurt mede in reactie op het verzoek van de gemeenteraad om samen met de cultuursector een gezamenlijk Plan van Aanpak Schone Cultuurpanden uit te werken.³³ Kunst en Cultuur zal samen met Ruimte en Duurzaamheid, Gemeentelijk Vastgoed en Monumenten en Archeologie kunst- en cultuurinstellingen ondersteunen bij het verduurzamen van hun panden en bedrijfsvoering. De gemeente biedt circa 20 instellingen een uitgebreide doorlichting op duurzaamheid aan, gekoppeld aan een concreet uitvoeringsplan en een advies op maat (ook financieel) door een (externe) gespecialiseerde adviseur. Ruimte en Duurzaamheid biedt tevens de mogelijkheid van een lening via het Duurzaamheidsfonds. Het is aan de culturele instellingen zelf om te besluiten tot investeringen in duurzame oplossingen.

Om kunst- en cultuurinstellingen die verantwoordelijk zijn voor gebruikers- en/of eigenarenonderhoud te ondersteunen, stelt het college voor om een tijdelijke stimuleringsregeling 'verduurzaming van cultureel vastgoed in gebruik door culturele instellingen'. Het gaat hierbij om subsidiering van meerkosten die noodzakelijk zijn om de reguliere onderhouds- of restauratiewerkzaamheden aan cultureel vastgoed, duurzaam uit te voeren. Deze regeling zal in de loop van 2016 in werking treden.

Huisvesting Amsterdam Museum

Zoals aangekondigd in de Hoofdpijnen Kunst en Cultuur 2017-2020 vindt momenteel een onderzoek plaats naar de huidige en mogelijk alternatieve huisvesting van het Amsterdam Museum. Uitgangspunt daarbij is dat de huisvesting moet aansluiten bij het inhoudelijke programma van het museum en geschikt moet zijn om alle publieksgroepen te ontvangen. De huidige indeling van het gebouw, de routing en de bereikbaarheid zijn niet optimaal en het gebouw is niet voor alle bezoekers fysiek goed toegankelijk.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met het Amsterdam Museum. Onderdeel van de variantenstudie is een analyse van het huidige gebouw en een inventarisatie van de kansen en mogelijkheden die dit biedt. De uitkomsten van het huisvestingsonderzoek worden eind 2016 aan het college voorgelegd. Begin 2017 worden de resultaten met de gemeenteraad besproken, inclusief de eventuele toekomstige kredietverzoeken.

³³ Motie van het raadsleden Van den Berg, Groen en Bosman inzake de Agenda Duurzaamheid (Plan van aanpak schone cultuurpanden), 11 maart 2015.

6. Prestatieafspraken en monitoring

Prestatieafspraken

Met alle Kunstenplaninstellingen die een vierjarige subsidie ontvangen worden voor de periode 2017-2020 concrete prestatieafspraken gemaakt. De afspraken worden per instellingen op maat gemaakt, gebaseerd op de definitieve plannen en meerjarenbegrotingen van de instellingen die zijn opgesteld volgens de inrichtingseisen.

De prestatieafspraken, die worden opgenomen in de subsidiebeschikking, betreffen zowel kwantitatieve als kwalitatieve afspraken. De kwantitatieve afspraken hebben betrekking op gegevens die daadwerkelijk en langdurig meetbaar zijn en zoveel mogelijk overeenkomen met de gegevens die het ministerie van OCW of de landelijke fondsen van instellingen verlangen. De kwalitatieve afspraken hebben betrekking op de gemeentelijke beleidsdoelstelling die meer inhoudelijk en niet (geheel) meetbaar zijn, zoals aspecten van cultureel ondernemerschap en culturele diversiteit.

Met instellingen waarmee de gemeente een vastgoedrelatie heeft, worden afspraken gemaakt over het onderhoud van het gebouw. In de subsidiebeschikking van de A-Bis-instellingen wordt het bedrag bedoeld voor kosten en reserveringen voor onderhoud in het kader van het meerjarenonderhoudsplan geoormerkt.

Monitoring

De Kunstenplaninstellingen leggen jaarlijkse verantwoording af over de prestatieafspraken. Op basis van deze verantwoording worden monitorgesprekken gevoerd, door Kunst en Cultuur met de A-Bis-instellingen en door het AFK met de door het fonds voor vier jaar gesubsidieerde instellingen. De stadsdelen worden - waar dit relevant is - betrokken bij de monitoring. Bij de cultuurhuizen wordt de intensievere monitoring gecontinueerd.

Kunst en cultuur in cijfers

Ook in de periode 2017-2020 publiceert het college jaarlijks de rapportage Kunst en Cultuur in cijfers. Deze rapportage bevat analyses van de kwantitatieve en kwalitatieve gegevens zoals opgenomen in de verantwoordingen van de Kunstenplaninstellingen. Kunst en Cultuur in cijfers maakt ontwikkelingen zichtbaar op het gebied van onder meer publieksbereik, werkgelegenheid en de financieringsmix van instellingen.

7. Afspraken met OCW

Met het ministerie van OCW is het college, mede naar aanleiding van het advies van de Raad voor Cultuur, in gesprek over herijking van de rijkssubsidiering van kunst- en cultuurinstellingen. Samen met 8 andere grote steden pleit Amsterdam een kanteling van het beleid waarbij vanaf 2021 de stedelijke en regionale uitgangspunten als basis dienen voor het kunst- en cultuurbeleid van Nederland.

Een eerste concrete stap in de ontwikkeling van een gezamenlijke visie op de culturele infrastructuur in Nederland vormt het convenant tussen het ministerie van OCW en de Metropoolregio Amsterdam. In dit convenant voor de periode 2017-2020 maken beide partijen afspraken over onder andere de coördinatie van de subsidiëring van instellingen die onderdeel uitmaken van de culturele basisinfrastructuur van het rijk en van de culturele infrastructuur van de Metropoolregio Amsterdam. Ook maken partijen afspraken over de afstemming over cultuureducatie en over de wijze waarop het rijk de regionale samenwerking op het gebied van kunst en cultuur binnen de Metropoolregio Amsterdam kan versterken.

8. Planning

4 oktober 2016	collegebehandeling Kunstenplan 2017-2020 inclusief besluitvorming over subsidies A-Bis
27 oktober 2016	bespreking Kunstenplan 2017-2020 in raadscommissie JC
9/10 november 2016	vaststellen Kunstenplan 2017-2020 door gemeenteraad
15 november 2016	deadline herziene plannen en meerjarenbegrotingen A-Bis-instellingen
eind december 2016	subsidiebeschikkingen A-Bis-instellingen gereed
begin 2017	publicatie regeling projectsubsidies innovatie AFK in het kader van het Kunstenplan 2017-2020
15 februari 2017	publicatie besluiten tweejarige regeling AFK in het kader van het Kunstenplan 2017-2020
januari 2018	evaluatie wijziging Kunstenplansystematiek door gemeente in samenspraak met AFK, AKr en ACI

Bijlagen

1. Zo mooi anders. Advies ter voorbereiding van het Amsterdamse Kunstenplan 2017-2020, Amsterdamse Kunstraad, 15 juni 2016
2. Financiën Kunstenplan 2017-2020
3. Besluiten vierjarige regeling AFK in het kader van het Kunstenplan 2017-2020
4. Verdeelvoorstel cluster cultuureducatie